

Rama IX Art Museum Foundation

อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์

คำนำ

อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ เป็นศิลปินและจิตรกร ผู้ได้รับการยกย่องเป็น “ครูใหญ่ในวงการศิลปะ” ได้รับรางวัลแมกไซไซ สาขาบริการสาธารณะ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ และเป็นราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ประเภทจิตรศิลป์

อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๓ ที่จังหวัดธนบุรี ต่อมา พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้เข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาที่วัดสุทัศน์ และระดับมัธยมที่โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร และวัดราชบพิธ ศึกษาศิลปะที่โรงเรียนเพาะช่างและโรงเรียนประณีตศิลปกรรม กรมศิลปากร เข้าทำงานที่วิทยาลัยช่างศิลป กรมศิลปากร จากนั้น พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้เดินทางไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน สานตินิเกตัน ที่ประเทศอินเดีย รับราชการเป็นอาจารย์สอนศิลปะรุ่นแรกของมหาวิทยาลัยศิลปากร และได้รับทุนไปศึกษาต่อที่ประเทศอิตาลี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมจนได้รับการยกย่องเป็นศิลปินชั้นเยี่ยม สาขาจิตรกรรม

อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ เป็นผู้สนใจศึกษาศิลปะอย่างมุ่งมั่นลึกซึ้ง ด้วยการค้นหาแนวทางสร้างสรรค์ให้เหมาะกับการแสดงออกทางด้านจิตรกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตนโดยการถ่ายทอดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ แสงเงา ประกอบกับความคิดคำนึงเรื่องสีเส้นที่เป็นลักษณะตามสายสกุลศิลปะยุโรป (อิตาลี) ใช้ฝีแปรงที่ฉับพลัน ดังปรากฏในผลงานจิตรกรรมภาพอากิ จิตรกรรมทิวทัศน์เมืองเวนิสที่อิตาลี ทิวทัศน์เมืองเชียงใหม่ ภาพเหมือนคุณยายของฉันทศตราจารย์ศิลป์ พระศรี ฯลฯ นอกจากนี้ อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ ยังทำการสำรวจโดยคัดลอกจิตรกรรมฝาผนังตามวัดสำคัญที่เป็นโบราณสถานเก็บไว้เป็นหลักฐานมรดกทางประวัติศาสตร์ศิลปะของชาติ มีผลงานซ่อมแซมภาพจิตรกรรมสำคัญในวัดทั่วประเทศไทย ผลงานที่สำคัญชิ้นหนึ่ง คือ การบูรณปฏิสังขรณ์หอไตรปฏิภม วัดระฆังโฆสิตาราม

อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ เคยกล่าวไว้ว่า ข้าพเจ้าทำศิลปะด้วยใจรัก เลื่อมใสและจริงใจ มิได้ทำไปเพราะอาชีพ ข้าพเจ้าทำศิลปะเพื่อศึกษาค้นคว้าหาความจริงในความงามอันเร้นลับอยู่ภายใต้สภาวะธรรมฯ ผลงานอันเกิดจากกำลังกาย กำลังความคิด และกำลังใจของข้าพเจ้า ขอโน้มอุทิศให้ท่านอาจารย์ทั้งหลายของข้าพเจ้า

ในชีวิตการรับราชการตลอด ๒๓ ปีจนเกษียณอายุ ท่านได้ทำหน้าที่เป็นอาจารย์สั่งสอนอนุชนรุ่นหลังอย่างเต็มความสามารถ เคยทำหน้าที่เป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมในระดับชาติ ดำเนินการวิจัยและให้ความร่วมมือกับสถาบันอื่นๆ หรือหน่วยงานอื่นๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านอนุรักษ์โบราณสถาน วัดอุสถานที่สำคัญๆ ของชาติหลายครั้งหลายหน คุณวิเศษของอาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ คือ ท่านเป็นผู้สร้างสรรค์ศิลปกรรมและอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปะไทย

เคยได้รับรางวัลเกียรติยศอันดับหนึ่ง เหรียญทอง จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติถึง ๓ ครั้ง และรางวัลเกียรติยศอันดับสาม เหรียญทองแดง ๑ ครั้ง จนได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินชั้นเยี่ยม ในสาขาจิตรกรรม ผลงานจิตรกรรมและวาดเส้นของท่านเป็นผลงานที่ก้าวหน้า มีคุณค่าสูง ให้ความประทับใจแก่ผู้ชมและทรงอิทธิพลต่อศิลปินรุ่นหลัง เป็นผู้ที่รักและเข้าใจในจิตรกรรมไทยอย่างลึกซึ้ง มีการแสดงผลงานทางศิลปะของท่านหลายครั้งทั้งในและนอกประเทศ

นอกจากนี้ ท่านยังได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยและเขียนบทความทางวิชาการไว้มากมายเรื่องด้วยความรักและห่วงใยในศิลปะไทย อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ ได้อุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาศิลปะ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอย่างแท้จริงตลอดมาเป็นระยะเวลาหลายปี ทำให้ท่านได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาจิตรกรรม จากมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

เนื่องในวาระที่ปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ นี้ นับเป็นวาระครบ ๑๐๐ ปีชาตกาลของอาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ ปุชนิยบุคคลของลูกศิษย์ทั้งหลาย และเป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญของชาติที่มีคุณค่าสูงส่ง สมควรที่เชิดชูยกย่องสำหรับอนุชนรุ่นหลังจะยึดเป็นแบบอย่างที่ดีและดำเนินรอยตามท่านเป็นคุณต่อกรมขึ้นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าตนเอง มุมานะในงานที่ตั้งใจทำ เป็นผู้ที่พร้อมจะมากกว่าจะรับ และตรงไปตรงมา ด้วยคุณสมบัติที่กล่าวมานี้ ท่านจึงเป็นที่รักใคร่นับถือดังครูใหญ่ในวงการศิลปะวัฒนธรรมของไทย ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงเห็นสมควรที่จะถือเอาวาระโอกาสอันสำคัญของ ๑ ศตวรรษชาตกาลของอาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ กำหนดจัดโครงการ “ชีวิตและผลงานในวาระหนึ่งศตวรรษชาตกาลของเพื่อ หริพิทักษ์” เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณชีวิตและผลงานอันทรงคุณค่าของอาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ ปุชนิยบุคคลทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติสมควรที่จะเผยแพร่และอนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของชาติสืบไป

การจัดงานในครั้งนี้ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมในหลากหลายมิติ อาทิ นิทรรศการ ๑ ศตวรรษชาตกาล เพื่อ หริพิทักษ์ “จากสมัยใหม่ สู่อะติสไทย” การเสวนาทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ อนุรักษ์สัญจร ณ หอพระไตร วัดระฆังโฆสิตาราม การจัดทำหนังสือวิชาการที่มีคุณค่า โดยเป็นกิจกรรมสำคัญร่วมในงานวันคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยศิลปากร ครบรอบ ๖๗ ปี กำหนดจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๒ - ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ณ หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพฯ

Rama IX Art Museum Foundation

ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน

พ.ศ. ๒๕๓๕

อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์

ครูใหญ่ในวงการศิลปะ

อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ ชื่อสกุลเดิมทองอยู่ เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๓ จังหวัดธนบุรี บิดาชื่อนายเปล่ง มารดาชื่อนางเก็บ บิดารับราชการในตำแหน่งมหาดเล็กกรมช่าง ถึงแก่กรรมก่อนท่านจะเกิดเพียง ๖ เดือน และเมื่อท่านอายุได้ ๗ ขวบ มารดาก็ถึงแก่กรรม ท่านจึงอยู่ในความอุปการะของคุณยายทับทิม โดยอาศัยอยู่บริเวณหลังวัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพฯ

การศึกษา

อาจารย์เพื่อเริ่มเข้ารับการศึกษา ณ โรงเรียนประถมวัดสุทัศนเทพวราราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ ต่อมาเข้าศึกษาที่โรงเรียนมัธยมวัดราชบพิธ จนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ แล้วย้ายไปศึกษาต่อที่โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตรจนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ และกลับไปเรียนที่โรงเรียนวัดราชบพิธอีก ๑ ปี จนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ท่านเข้าทำงานเป็นเสมียนรถไฟที่จังหวัดพิษณุโลก แต่ทำได้เพียง ๒ วันก็ลาออก เนื่องจากรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตไม่เหมาะกับตัวท่าน และได้กลับมากรุงเทพฯ เพื่อศึกษาต่อที่โรงเรียนเพาะช่าง แผนกฝึกหัดครูในปี พ.ศ. ๒๔๗๒

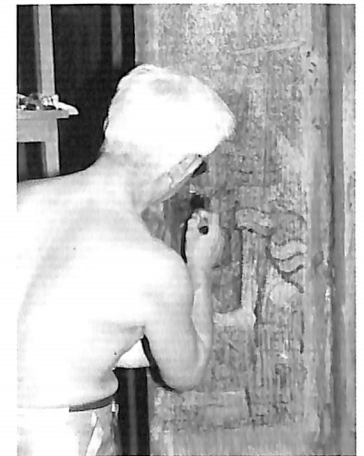
ท่านศึกษาอยู่ที่นี้ ๕ ปี แต่ไม่สำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ เพราะท่านมีความขัดแย้งกับหลักสูตรของโรงเรียนเพาะช่าง แต่ท่านได้มีโอกาสเข้าศึกษาเป็นการพิเศษกับขุนปฎิภาคพิมพ์ลิขิต (เปล่ง ไตรปิ่น) ซึ่งมีวิธีการสอนแตกต่างจากอาจารย์ท่านอื่นๆ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ท่านได้ไปศึกษาเพิ่มเติมที่โรงเรียนประณีตศิลปกรรมภายใต้ความรับผิดชอบของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ต่อมาท่านได้สมรสกับ ม.ร.ว. ถนอมศักดิ์ กฤดากร มีบุตรด้วยกัน ๑ คน คือ นายท่านุ หริพิทักษ์ (เป็นช่างเขียนอิสระตั้งใจจะดำเนินชีวิตวิชาช่างศิลปะตามบิดา)

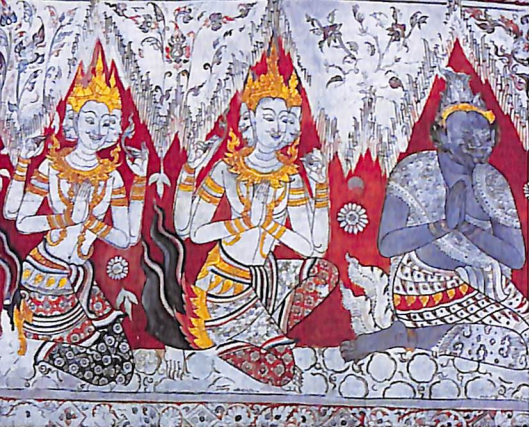
อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ ได้ไปศึกษาความรู้เพิ่มเติมที่ประเทศอินเดีย ณ มหาวิทยาลัยวิศวะภารติ ศานติเนกดัน ขณะที่อยู่ในประเทศอินเดียท่านประสบปัญหาหามรสมชีวิตต้องสูญเสีย คุณยายที่เป็นญาติสนิทเพียงคนเดียวและถูกจับกุมอยู่ในค่ายกักกันเชลยศึก เนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในช่วงที่ท่านได้รับทุกขเวทนาทั้งร่างกายและจิตใจในครั้งนี้ ทางออกของท่านก็คือใฝ่ใจในศาสนาและศิลปะ ท่านได้เขียนภาพชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลรอบข้าง จนภาพ

องค์ประกอบ “ค่ายกักกันชาวญี่ปุ่นในป้อมโบราณ” และภาพ “สวนดอกไม้” ของท่านได้รับรางวัลที่หนึ่งและที่สองในการประกวด ซึ่งจัดให้มีขึ้นโดยคณะศิลปินในค่ายกักกัน

เมื่อกลับมาประเทศไทยท่านได้รับคัดเลือกจากศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ให้เขียนภาพในช่องคูหาพระอุโบสถ วัดเบญจมบพิตร โดยวาดเป็นภาพเจดีย์ที่สำคัญๆ ในประเทศไทย ในช่วงเวลานี้เอง ท่านเริ่มออกสำรวจจิตรกรรมฝาผนังตามวัดวาอารามต่างๆ และทำการคัดลอกภาพที่สำคัญเอาไว้เป็นหลักฐานก่อนที่จะหายไปในสถานที่จริงจะเสียหายไป โดยเริ่มต้นที่วัดสุทัศนเทพวรารามและวัดสุวรรณาาราม

Rama IX Art Museum Foundation

ชีวิตราชการและการอนุรักษ์ศิลปะไทย

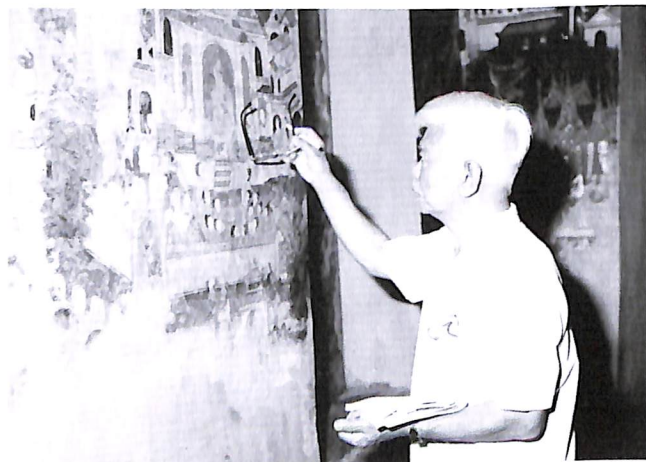
ท่านเริ่มรับราชการครั้งแรกในตำแหน่งครูช่างเขียน คณะจิตรกรรมและประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ ในตำแหน่งช่างเขียนของมหาวิทยาลัยศิลปากร ทำหน้าที่ดูแลนักศึกษา รับหน้าที่การสอนวิชาจิตรกรรม และศึกษาค้นคว้าวิจัยศิลปะไทย โดยได้รับมอบหมายให้ทำงานคัดลอกภาพโบราณตามผนังโบสถ์ที่สำคัญด้วย ต่อมาเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ เดินทางไปศึกษาต่อ ณ ราชบัณฑิตยสถาน กรุงโรม ประเทศอิตาลี โดยทุนของรัฐบาลอิตาลีเป็นเวลา ๒ ปี ช่วงเวลานี้เองที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถอันยิ่งใหญ่ของท่านในการสร้างสรรค์ศิลปะ ท่านถ่ายทอดความรู้สึกต่อสิ่งต่างๆ ที่ได้พบเห็นออกมาเป็นภาพที่งดงามจับใจ ภาพเขียนสีและภาพวาดด้วยเส้นที่มีจำนวนมากกว่า ๑๐๐ ชิ้น นอกจากนี้แล้วท่านยังได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมองค์การศิลปินระหว่างชาติ ครั้งที่ ๕๓ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย และเดินทางดูงานศิลปะที่กรุงปารีส กรุงลอนดอน และประเทศอินเดีย

หลังจากนั้นท่านรับตำแหน่งอาจารย์ หัวหน้าแผนกวิชาจิตรกรรม คณะจิตรกรรมและประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร และรับราชการในตำแหน่งอาจารย์มาตามลำดับจนครบเกษียณอายุ ประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ แต่เนื่องจากท่านมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงมีความสามารถในการปฏิบัติราชการเป็นอย่างดี มีความเชี่ยวชาญด้านจิตรกรรมและศิลปะไทย คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์จึงได้ทำเรื่องขอจ้างท่านเข้ารับราชการเป็นลูกจ้างชั่วคราวในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านจิตรกรรมและศิลปะไทยโบราณ ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ จนอายุครบ ๖๕ ปีบริบูรณ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘

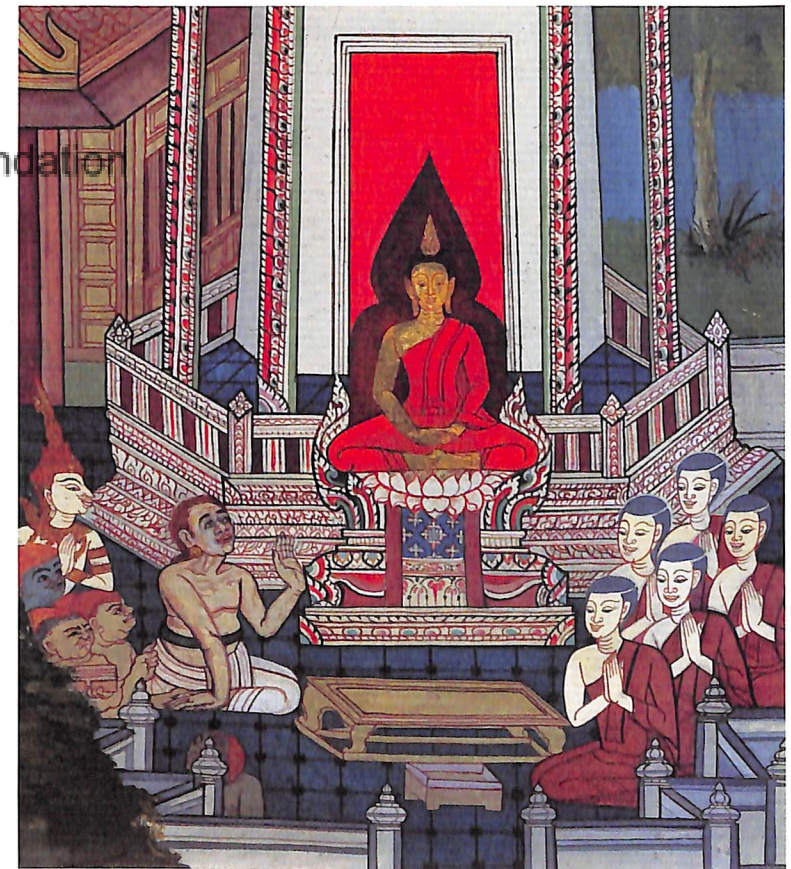
นอกจากท่านรับผิดชอบในการสอนแล้ว ท่านยังได้รับมอบหมายให้ดำเนินการด้านการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชาติหลายโครงการ อาทิ ร่วมเป็นกรรมการอนุรักษ์ปฏิสังขรณ์หอพระไตรปิฎก วัดระฆังโฆสิตาราม (ธนบุรี) อนุกรรมการด้านวิชาการควบคุมการบูรณปฏิสังขรณ์ธรรมาสน์ วัดวรจรรยาวาส กรุงเทพฯ กรรมการบูรณปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ที่ปรึกษาโครงการวิจัยวิธีการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง วัดช่องนนทรี ประธานโครงการคัดลอกจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดประดู่ในทรงธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ รับราชการสนองพระเดชพระคุณด้วยความอุตสาหะวิริยะ เห็นแก่ประโยชน์ราชการเป็นสำคัญยิ่งกว่าในส่วนตัวนับแต่แรกรับราชการ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๐ มีตำแหน่งหน้าที่ราชการและงานพิเศษหลายอย่าง ท่านได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หลายครั้ง ครั้งสุดท้ายเมื่อวันจันทร์ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๑ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตริตาภรณ์มงกุฎไทย

ผลงานและเกียรติยศ

คุณวิเศษของอาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ คือ ท่านเป็นผู้สร้างสรรค์ศิลปกรรมและอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปะไทย เคยได้รับรางวัลเกียรติยศอันดันทหนึ่ง เหรียญทอง จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติถึง ๓ ครั้ง และรางวัลเกียรติยศอันดันทสาม เหรียญทองแดง ๑ ครั้ง จนได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินชั้นเยี่ยมในสาขาจิตรกรรม ได้รับเกียรติให้เข้าร่วมเป็นกรรมการตัดสินการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๑ และตำแหน่งนี้เรื่อยมา ผลงานจิตรกรรมและวาดเส้นของท่านเป็นผลงานที่ก้าวหน้า มีคุณค่าสูงให้ความประทับใจแก่ผู้ชมและทรงอิทธิพลต่อศิลปินรุ่นหลัง ท่านเป็นผู้ที่รักและเข้าใจในจิตรกรรมไทยอย่างลึกซึ้ง มีการแสดงผลงานทางศิลปะของท่านหลายครั้งทั้งในและนอกประเทศ

นอกจากนี้ ท่านยังได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยและเขียนบทความทางวิชาการไว้หลายเรื่อง ด้วยความรักและห่วงใยในศิลปะไทย อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ ได้อุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาศิลปะ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอย่างแท้จริงตลอดมาเป็นระยะเวลาหลายปี ทำให้ท่านได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาจิตรกรรม จากมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อเป็นเกียรติประวัติ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ และเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ มูลนิธิแมกไซไซแห่งประเทศไทยได้ประกาศให้รางวัลแมกไซไซ สาขาบริการชุมชน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๖ แก่อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์

อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ นับเป็นปูชนียบุคคลของลูกศิษย์ และเป็นทรัพยากรบุคคลของชาติ ที่มีคุณค่าสูงส่ง สมควรที่อนุชนรุ่นหลังจะได้ดำเนินรอยตามความดีของท่าน สำหรับอภินิหารของท่านนั้น เป็นคนซื่อตรง เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าตนเอง มุมานะในงานที่ตั้งใจทำ เป็นผู้พร้อมจะให้มากกว่าจะรับ และตรงไปตรงมา ด้วยคุณสมบัติที่กล่าวมานี้ ท่านจึงเป็นที่รักใคร่นับถือดังครูใหญ่ในการศิลปวัฒนธรรม ท่านเคยกล่าวไว้ว่า

“ข้าพเจ้าทำศิลปะด้วยใจรัก เลื่อมใสและจริงใจ มิได้ทำไปเพราะอาชีพ ข้าพเจ้าทำศิลปะเพื่อศึกษาค้นคว้าหาความจริงในความงามอันเร้นลับอยู่ภายใต้สภาวะธรรมชาติ ผลงานอันเกิดจากกำลังกาย กำลังความคิด และกำลังใจของข้าพเจ้า ขอน้อมอุทิศให้ท่านอาจารย์ทั้งหลายของข้าพเจ้า”

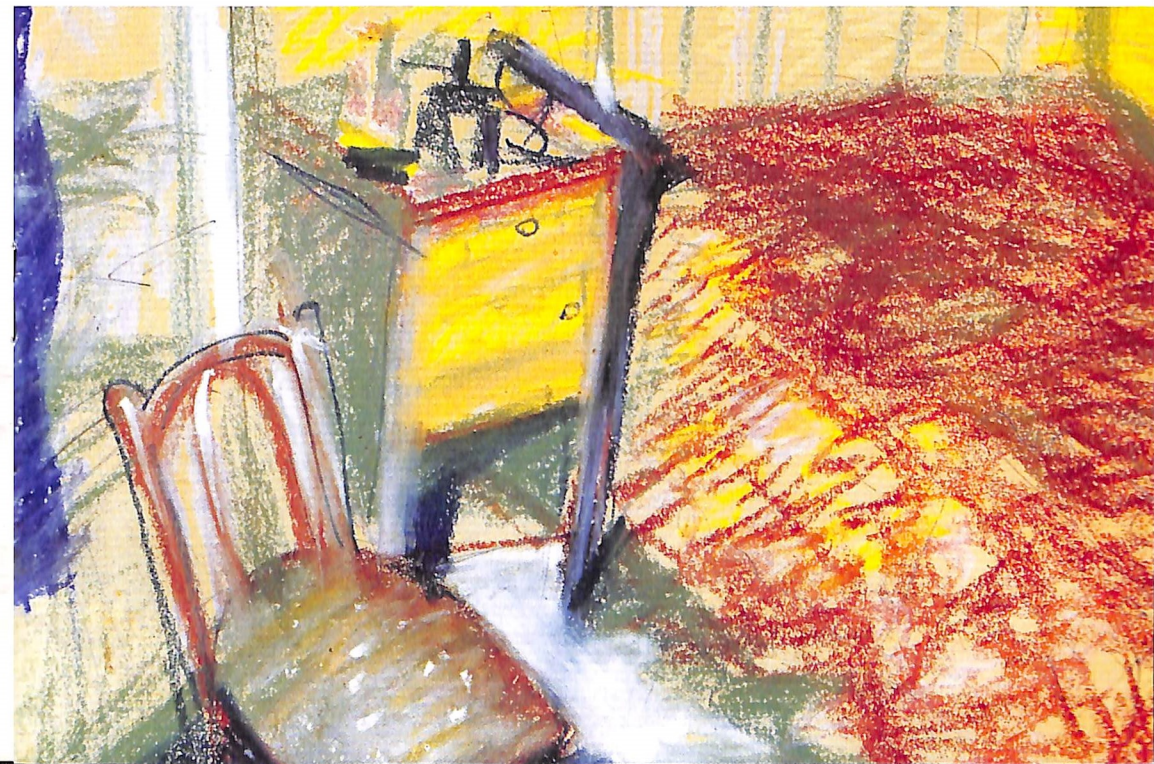
อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๓๖ ขณะอายุ ๘๓ ปี

บทสรุป

อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ เป็นคนซื่อตรง เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าส่วนตัว มุมานะในงานที่ตั้งใจทำ เป็นผู้พร้อมจะให้มากกว่าที่จะรับ และตรงไปตรงมา ด้วยคุณสมบัติที่กล่าวมานี้ ท่านจึงเป็นที่รักใคร่นับถือดังครูใหญ่ในการศิลปวัฒนธรรม ในด้านการพัฒนาทางศิลปกรรมนั้น อาจารย์เพื่อ เป็นผู้ที่ไม่ฝักใฝ่ในศิลปะมาตั้งแต่เล็กๆ โรงเรียนเพาะช่างเป็นสถาบันแรกที่ได้วางพื้นฐานทางด้านศิลปะให้กับท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลิกภาพพิมพ์ลัทธิ เป็นผู้ที่แนะนำให้ก้าวเข้าสู่แนวทางการเขียนภาพสมัยใหม่ในแบบอิมเพรสชันนิสม์ (IMPRESSIONISM) ต่อมาเมื่อท่านได้ศึกษาต่อ ณ โรงเรียนประณีตศิลปกรรม ท่านได้เรียนรู้วิชาการช่างแบบตะวันตกจากศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี อย่างเป็นระบบ ต่อมาท่านได้เดินทางไปศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัย

วิเศษวาทิ ศานติณิเกตน์ ประเทศอินเดีย ได้เห็นถึงการปฏิรูปศิลปะอินเดียโดยการผสมผสานเทคนิคของตะวันตกเข้ากับแรงบันดาลใจจากขนบธรรมเนียมประเพณีแบบอินเดีย ทำให้ท่านเกิดแรงบันดาลใจที่จะค้นหาลักษณะเฉพาะของตน อันเป็นเหตุให้ท่านได้ออกคัดลอกภาพจิตรกรรมฝาผนัง และทำการอนุรักษ์ศิลปกรรมในเวลาต่อมา สุดท้ายเมื่อท่านได้ไปศึกษาต่อ ณ ราชบัณฑิตยสถาน ที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี อันเป็นศูนย์กลางศิลปะที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ในระยะนี้เองความสามารถของท่านได้เปล่งประกายออกมาอย่างถึงที่สุด สิ่งที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาในสถาบันศิลปะทั้ง ๔ แห่ง ของท่าน คือ ท่านไม่เคยได้รับประกาศนียบัตรแม้แต่ใบเดียว ที่เป็นเช่นนี้มีไว้ว่าท่านไม่เอาถ่าน แต่เป็นเพราะท่านไม่สนใจในสิ่งนี้เลย

ในชีวิตการรับราชการตลอด ๒๓ ปีจนเกษียณอายุ ท่านได้ทำหน้าที่เป็นอาจารย์สั่งสอนอนุชนรุ่นหลังอย่างเต็มความสามารถ เคยทำหน้าที่เป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมในระดับชาติ ดำเนินการวิจัยและให้ความร่วมมือกับสถาบันอื่นๆ หรือหน่วยงานอื่นๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านอนุรักษ์โบราณสถาน วัตถุสถานที่สำคัญๆ ของชาติหลายครั้งหลายหน นอกจากนี้แล้วท่านยังเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะไทย ทำการซ่อมอนุรักษ์และคัดลอกภาพเขียนสีโบราณที่จังหวัดพิษณุโลกที่วัดพุทธนิคม เพชรบุรี สุโขทัย และจังหวัดทางภาคเหนือ

งานศิลปกรรมของอาจารย์เฟื้อ หริพิทักษ์

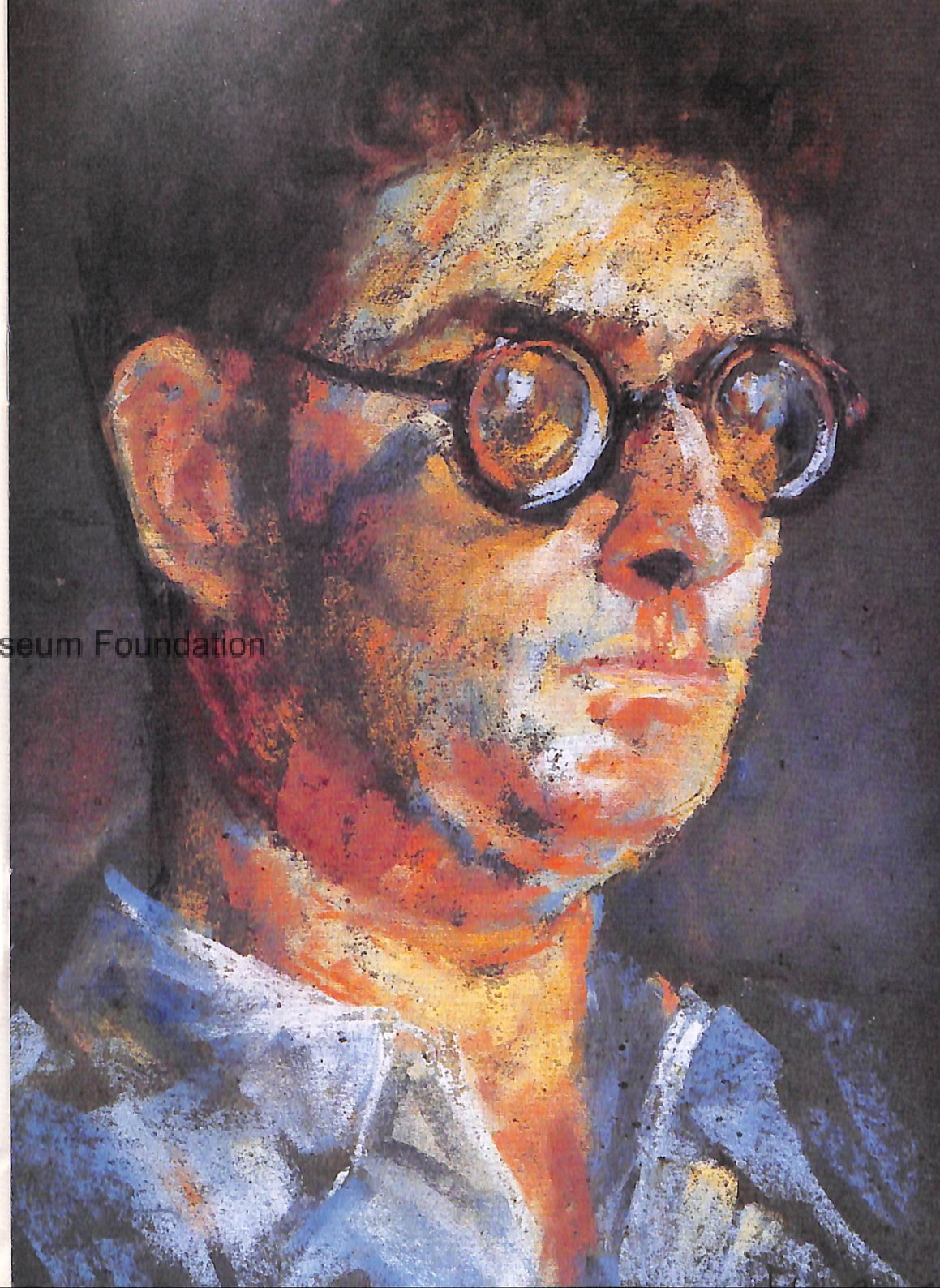
ระยะแรก

เมื่อศึกษาอยู่กับศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี (พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๔๘๔)

แบบศิลปะจัดอยู่ในลัทธิ "อิมเพรสชันนิสม์" (Impressionism) ผลงานในระยะนี้ล้วนเสียหายหมดระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในจำนวนนั้นมีผลงานชุดสำคัญแบบอิมเพรสชันนิสม์ เขียนขึ้นที่เมืองเหนือ และมีจำนวนมาก ปัจจุบันคงเหลือแต่ภาพ "ศาสตราจารย์ ซี. เพโรจี" (พ.ศ. ๒๔๗๘) ภาพ "บุพการี" หรือ "คุณยายของฉัน" (พ.ศ. ๒๔๘๑) เท่านั้น

Rama IX Art Museum Foundation

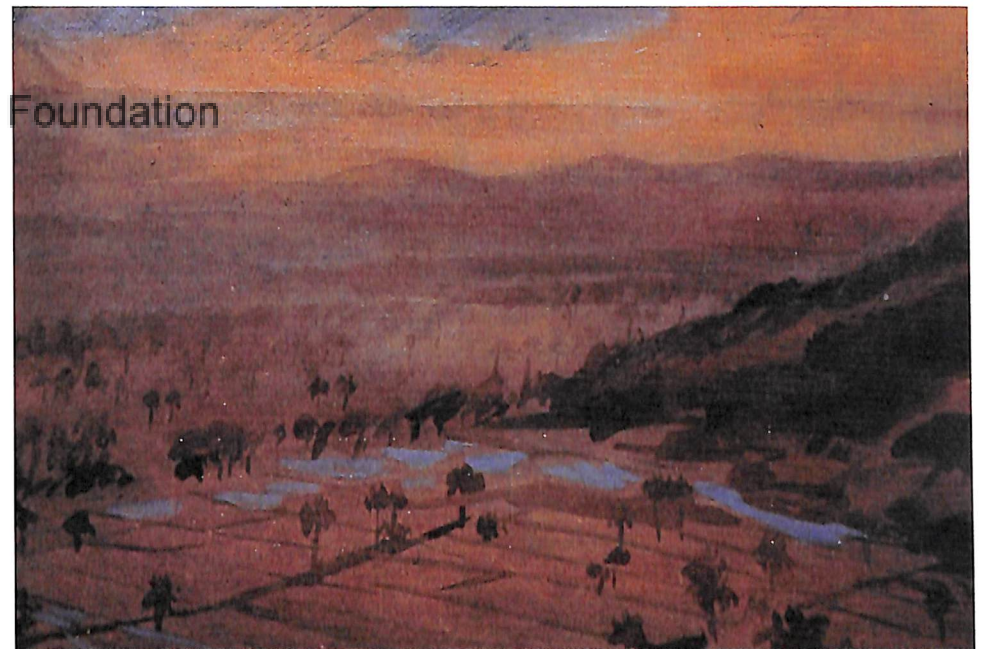

ระยะที่สอง

เมื่อเดินทางไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอินเดีย (พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๒๔๙๓)

ตัวอย่างผลงานในระยะนี้มีอยู่ด้วยกัน ๓ ภาพ คือ “ค่ายกักกันชาวญี่ปุ่นในป่ามโหรี” (พ.ศ. ๒๔๘๔) “เพชรบุรี” (พ.ศ. ๒๔๙๒) ได้รับรางวัลเกียรติยศอันดับหนึ่ง เหรียญทอง ประเภทจิตรกรรม จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งแรก และ “ประกายเพชร” หรือ “มาตามจิต เจริญประชา” (พ.ศ. ๒๔๙๒) ได้รับรางวัลเกียรติยศอันดับหนึ่ง เหรียญทอง ประเภทจิตรกรรม ในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๒ ซึ่งศาสตราจารย์ศิลป์ได้กล่าวยกย่องชมเชยท่านว่า “ในบรรดาจิตรกรไทย อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ เป็นจิตรกรที่มีความสามารถเป็นบัณฑิตอยู่ในตัวอย่างแปลกพิเศษ”

ระยะที่สาม

เมื่อเดินทางไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอิตาลี (พ.ศ. ๒๔๙๗ - ๒๕๑๖)

ผลงานในระยะนี้มีจำนวนมากและมีคุณภาพสูงยิ่ง ความเปลี่ยนแปลงในผลงานของท่านนั้นเกิดขึ้นเมื่อท่านได้เดินทางไปศึกษาศิลปะต่อ ณ ประเทศอิตาลี เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๗ รูปแบบที่ใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะมีความคล้ายคลึงกับศิลปะลัทธิ "คิวบิสม์" (Cubism) ซึ่งคือลัทธิศิลปะแบบหนึ่ง อันมีลักษณะของการสร้างรูปทรงต่างๆ ให้มีลักษณะเป็นเหลี่ยมอย่างลูกบาศก์หรือรูปเรขาคณิต เพื่อเน้นให้เห็นมิติทั้งสาม โดยการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ผลงานที่มีลักษณะดังกล่าว ได้แก่ "ผู้หญิงเปลือย" หรือ "น้ำเงินเขียว" (พ.ศ. ๒๔๙๙) ภาพ "องค์ประกอบ" หรือ "นางแบบ" (พ.ศ. ๒๔๙๘) ซึ่งได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง เหรียญทอง จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๘ และภาพ "แสงแดด" (พ.ศ. ๒๔๙๙) ผลงานอื่นๆ ที่น่าสนใจได้แก่ ภาพ "ปลาทะเลที่ลีซัง" (พ.ศ. ๒๕๐๐) ภาพ "หมู่บ้านชาวประมง ศรีราชา" (พ.ศ. ๒๕๐๐) ภาพ "จัตุรัสโปปโปโล" (พ.ศ. ๒๔๙๙) ภาพ "ศาสตราจารย์ ซี. เฟโรจี" (พ.ศ. ๒๔๙๘)

นอกจากงานจิตรกรรมแล้ว งานวาดเส้นของท่านยังพิสดารงดงามด้วยเช่นกัน อาทิ ภาพ "คฤหาสน์อัครมหาเสนาบดีแห่งนครฟาห์คิครี" (พ.ศ. ๒๕๐๓) ภาพ "สัญลักษณ์ของเวเนซ" (พ.ศ. ๒๔๙๙) ภาพ "จัตุรัสซานลอเรนโซ" (พ.ศ. ๒๔๙๙)

